

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت تحقیقات و فناوری
مرکز توسعه و بایستیکی اطلاعات و انتشارات علمی

به سفارش

مرکز توسعه و هماهنگی اطلاعات و

انتشارات علمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

ماموریت کشوری کلان منطقه ۹ آمایشی

تهیه بسته های آموزش های مجازی سواد اطلاعاتی

جهت دانشجویان و اعضای هیات علمی

عنوان درس: آشنایی با مفاهیم اشتراک و دسترس پذیری

مراکز تولید محتوا:

مدیریت اطلاع رسانی پزشکی و منابع علمی منطقه ۹ آمایشی علوم پزشکی کشور

نام درس:

آشنایی با مفاهیم اشتراک و دسترس پذیری

(مقولات تمام متن، چکیده، کتابشناختی و نیز مفاهیم دسترسی آزاد و رایگان مثل Open Access و Free)

تهیه کننده (ها):

مجتبی ازقندی شهری ... [و دیگران] (سمیه پاک نژاد، محمد مصباح، بتول توانا، مرضیه اسدیان).

معرفی کننده (اجرا):

مهندس محمد مصباح.

گروه هدف: اعضای هیات علمی و دانشجویان

هدف کلی درس:

آشنا نمودن کاربران با مفهوم اشتراک و دسترس پذیری

اهداف اختصاصی درس:

تعریف بانکهای Free و Open Access

تعریف بانکهای اشتراکی (پرداخت حق اشتراک)

تعریف بانکهای غیر اشتراکی (بدون پرداخت حق اشتراک و رایگان)

مفهوم بانکهای اطلاعاتی کتابشناختی

مفهوم بانکهای دارای تمام متن

منابع اطلاعاتی از حیث اینکه چگونه محتوا را در اختیار ما قرار می دهند شامل:

*** منابع ردیف اول:** منابعی که مستقیماً اطلاعات را در اختیار کاربر قرار می دهد. مانند: کتب درسی، پایان نامه، E-Book و ... مثال مصداقی: فیزیولوژی گایتون یا غزلیات حافظ و ...

*** منابع ردیف دوم:** منابعی که به جای پاسخگویی مستقیم به سؤال، مراجعه کننده را به منابع ردیف اول در آن موضوع، ارجاع می دهند. یا به تعبیری جای اطلاعات را به ما نشان می دهند. مانند: فهرستگان ها، چکیده نامه ها یا بانکهای اطلاعاتی که به ما اطلاعات کتابشناختی میدهند. مثال مصداقی: کتابشناسی حافظ یا بانک اطلاعاتی اسکوپوس.

منابع اطلاعاتی از حیث نحوه دسترسی (اشتراکی و غیر اشتراکی)

*** منبع اطلاعاتی اشتراکی:** شامل منابع و بانکهای اطلاعاتی است که مشمول پرداخت هزینه بوده معمولاً شخص یا سازمان ذیربط مثل دانشگاه یا وزارت متبوع مبادرت به اخذ اشتراک و پرداخت هزینه های مربوطه می نماید.

- فارسی: Magiran, Civilica, Barkatkns, Elmnet ...
- غیر فارسی: Elsevier, Clinical key, Cochrane ...

*** منابع اطلاعاتی غیر اشتراکی:** شامل منابعی که نیازی به پرداخت وجه یا هزینه اشتراک نبوده و قابلیت بهره برداری رایگان و نامحدود برای همه کس و در همه جا بدون هیچ گونه محدودیتی وجود داشته باشد.

- فارسی: Sid, Idml, Ensani, Noormags ...
- غیر فارسی: Pubmed, Freemedicaljournal, Doaj ...

نحوه و مجراهای دسترسی به منابع اطلاعاتی فارسی و لاتین

• **دسترسی رایگان (free):** منظور ما از دسترسی آزاد در این ادبیات، امکان دسترسی رایگان و همگانی کاربران به منابع، در اینترنت، امکان خواندن، دانلود، کپی، توزیع، چاپ، جستجو یا لینک به متن کامل مقاله، یا استفاده از آن‌ها برای هرگونه هدف قانونی بدون موانع مالی، قانونی یا فنی است. تنها محدودیت در توزیع، و تنها نقش کپی رایت در این حوزه این است که باید به نویسندگان به درستی اذعان و استناد کرد.

مثال: مجله علمی و پژوهشی افق دانش.

• **دسترسی آزاد (open access):** در این مدل خوانندگان بدون پرداخت حق اشتراک، به صورت رایگان به مدرک مثلاً مقالات مجله دسترسی دارند. این مدارک با حمایت مالی شخص مانند مولف یا سازمان خاصی منتشر می‌شود قابل توجه است که این مجله‌ها رایگان نیستند، زیرا شخص یا سازمان خاصی هزینه چاپ و انتشار آن‌ها را پرداخت می‌کند. و گاهی از نویسندگان مبالغ هنگفتی دریافت می‌کند. به دنبال گسترش اینترنت و اختراع وب به وجود آمده اند و روزبه روز بر شمار آنها افزوده می‌شود. با توجه به افزایش هزینه اشتراک بعنوان یکی از موانع اصلی دسترسی به نتایج یافته‌های علمی الگوی دسترسی آزاد برای مقابله با افزایش دائمی هزینه اشتراک، مورد توجه جامعه دانشگاهی و پژوهشی سراسر جهان قرار گرفته است. این روند، به ویژه به نفع کشورهای در حال توسعه است که امکان دسترسی به مجلات علمی را ندارند و بدین وسیله می‌توانند خلأ دسترسی به اطلاعات را تا حدودی جبران نمایند.

مثال: ژورنال Health expectations.

منابع اطلاعاتی اشتراکی لاتین از حیث دسترسی به محتوای شامل:

* منابع اطلاعاتی اشتراکی تمام متن (FullText Database)

امکان دسترسی به تمام محتوای اطلاعاتی مثلاً یک مقاله وجود دارد و در واقع این نوع پایگاهها نقش یک منبع ردیف اول را ایفا کرده ما را مستقیماً به اصل مطلب می‌رسانند.

مثال: Elsevier, Clinical key

* منابع اطلاعاتی اشتراکی چکیده ای (Bibliographic Database)

در واقع یک نقش رابط را ایفا نموده اطلاعات کتابشناختی و جای اطلاعات را به ما می‌دهد. (البته چکیده محتوا نیز بیشتر مواقع قابل دسترسی است).

مثال: Scopus, Isi

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

بانکهای اطلاعاتی دارای پایان نامه

*بانکهای اطلاعاتی دارای پایان نامه: بانک های اطلاعاتی هستند که می توان با ورود به آن پایان نامه هایی که در زمینه موضوعی علمی پژوهشی نوشته شده را در دسترس قرار می دهد.

بانک اطلاعاتی فارسی:

Thesis, Ensani,civilica , Irandoc ,Elmnet,

بانک اطلاعاتی لاتین:

Proquest

ProQuest